

ВІСТІ З УКРАЇНИ

(Нотатки з совєтської преси)

І. Витанович

„PROCEEDINGS“

Праці Історично-філософської Секції Наукового Т-ва ім. Шевченка (в англійській мові) Нью-Йорк—Париж 1951, ст. 120.

Нова публікація ВДПШ — його Американського Відділу започатковує важливий хоч і скромний, але вихідний в скороченій формі праці членів своїх секцій і комісій в чужих мовах, щоб таким чином навести тіснішу українсько-науку з науковими установами й представниками світової науки.

Дві вступні статті від редакції в цьому першому англомовному виданні коротко пояснюють історію міжнародної наукової співпраці нашого службового Товариства та цілі таких збірників, які мають свою традицію, започатковану між двома світовими війнами. Математично-Природничо-Лікарською Секцією ВДПШ. Скороті обставини української війни, як і в кожній війні, а це більше, ніж перші обставини виявили необхідність побудувати таку форму, хоч і з великою шкодою для подальшого вчення і наших культурних змагань за формування найвищих цінностей народу, коли не мас змоги повністю виявляти творчість української думки і магістрівати її вклад у всесвітній поступ.

Збірник цей містить скорочені реферати 24 праць 16 українських дослідників — членів ВДПШ. Переважна їх частина, це скорочення більших, доволі глибоких студій. Мало котрі з них були публіковані, теж у неповних текстах, в українській мові. Праці ці представляють тільки частину рефератів і студій членів Істор.-Філ. Секції ВДПШ читаних на зібраннях Секції в роках 1947-1951 в Мюнхені і Нью-Йорку.

Не маємо змоги передати українському читачеві, зацікавленому в справах і змаганнях української науки, докладніший перегляд і оцінку тих праць, бо багата тематика і проблематика їх вимагає не одного спеціаліста для оцінки, а й наше місце в часописі обмежене. Тому подасмо тільки перегляд змісту і загальну оцінку.

Реферат проф. М. Чубатого: „Українська й російська концепція Історії Східної Європи“, який був теж недавно відчитаний на з'їзді Американського Історичного Т-ва, доводить, як російська історіографія від Петра I до наших

часів все була й є на послугу російського імперіалізму і писалася за визначенням згоря офіційними декретами, негуючи, а то й фальсифікуючи документальний історичний матеріал.

Як погодилася теорія намагалася звести в одне русло російської історії цілу східно-слов'янську мнущину і довести етнічну одиницю східно-європейської слов'янської групи, її спільні культурні й політичні традиції, що їх від Київської Русі перейняла Москва, — так у наш час більшовицька історіографія (Панкратова, Мавродін, Браїчевський, Довженко, Смирнов), продовжує інтегральну концепцію, яка ідентифікує одиницю „советського народу“, спираючись на всеросійські традиції.

Наказом згоря „діалектичний“ авторитет Сталіна засудив теорію своєї офіційної історико-методологічної Покровської (до 1932 р.), який, хоч і на свій лад, дотримувався схеми М. Грушевського (зрештою його теорія про добу торгового капіталу Київської Русі дійсно не випадала в марксистський періодизації).

Закріплюючи владу й використовуючи національні моменти для успіхів більшовицької революції, партія визначує історіографію нову схему періодизації східно-слов'янської історії, кладучи в основу всеросійський державний принцип, відкладаючи на другий план історію народу й навіть історію боротьби класів, щоб в совєтській державі знайти логічний етап розв'язання процесу суверенізації природних розривів і історичних фактів. В основі нової періодизації не історичні, а діалектичні аргументи поперемінного чергування інтеграції й дезінтеграції. Совєтська історіографія приймає етнічно-політичну інтегральність східно-європейських племен і народів в доісторичні і ранні-історичні часи, феодальну добу визначає як дезінтеграцію — розпад тієї одиниці й у діалектичному порядку сучасна сталінська доба являється поворотною інтеграцією сов. народу і держави.

Більшовицька історіографія використовує суверенізм євразійської теорії про етнічно-культурну інтегральність східно-слов'янських початків.

Проф. Чубатий спираючись на схемі М. Грушевського й висловлює правдо-історичну школу Владиславського—Вудноуа та доповнює новими аргументами українських дослідників і своїми власними, вказує на органічність власної історичної традиції української та також білоруської народів, які мимолітні політичні переміни на сході Європи незалежно від польської чи російської переваги створили і зберегли свою національну ідентичність. Уже в доісторичні часи наявний поділ на групи східно-слов'янських племен. Державна організація Київської Русі повстала на базі односторонності українських племен, згодом охопила й іногородні периферії. Літописні терміни невдовольно відмічують цю різницю: „Русь“, це вужа, основна однорідна територія не тільки в політичному, а й етнічному розумінні (це Київщина, Переяславщина, Чернігівщина, Волинь, Галичина). „Руська Земля“ охоплює дальші периферії на півночі і сході. Культурний засаг Київської Русі був ще ширший як політичний і переходив етнічні межі. В межах тих впливів розвивалися не тільки окремішні етнічні групи, а й відмінні своїм політичним устроєм осередки, як Псков, Новгород Великий, Полоцьк й інші. Окремі осередки над гор. Вологдою. Всі ці етнічні й політичні творили свої питомі історичні дороги, формували свої окремішні культурні риси й наці. Ідентичність і змішувати їх історію, — це методологічне спрощення.

(Далі буде)

або відвертають голови... Образ настільки трагічний, що він не мав уваги й чужинських авторів. Так прим., цей образ описує німець Франц Обермаєр у своїй книжці: „Ukraine, Land der schwarzen Erde“, що вийшла на початку 1943 р. у Wiesbaden Verlagsgesellschaft, на стор. 57, лише він помиляється, або його ввели в блуд інформатори, коли він говорив, що „Dies war die Trauerparade der letzten Soldaten der Westukrainischen Volksrepublik und der Ukrainischen Volksrepublik“, або коли каже, що тамти йшли на захід „um den Polen die Waffe zu stecken“. Зрештою цей автор про Зимовий Похід зовсім не згадує, що такий був, та й не дивно, він сам із собою був би в згоді тому, що не згадує про велику правду, подас, очевидно за поданими інформаціями, велику брехню, що нібито „Ende Oktober 1919 zaehten die beiden Armeen noch 6000 Mann davon 4000 Westukrainen“, (стор. 77). Отже де б він, чи його інформатори, взяли війська для Зимового Походу в грудні, коли вони в жовтні рахують лише 2000! А полк. С. Сфремов з авторитетних джерел подас, що після реорганізації Армії УНР для 6-го грудня, вона, з наказу Головного Отамана і з благословення протопревітера Армії УНР о. Павла Пащевського вночі на 7-ме грудня 1919 року вирушила в запілля ворога в силі понад 5000, а повернулася з походу 6. 5. 1920 року в силі 6370 осіб.

Після наради в Чорткові за участі уряду, державних і громадських діячів та військових командирів для 4-го грудня 1919 року наказом штабу Головного Отамана Ч. 101 командиром частин Армії УНР, що йде в запілля призначено ген. М. Омеляновича-Павленка. Ген. Загородський О. і отаман Ю. Тютюнник, що були обидва за похід, були командирами груп: Загородський — Волинської, Тютюнник — Київської. Ген. М. Омелянович-Павленко був при Запорізькій групі.

Успіх походу треба завдячувати вмілому маневруванню у ворожому запіллі, а це значить, що була добра інформація про ворога. Крім військової — дуже широко застосовувалася теж агентурна розвідка, чому сприяло прихильне відношення селянства, що вже побачило комуністичну, а потім і денікінську владу.

В самій армії не було ні зрадників, ні втікачів; участь у поході була добровільна — хто не хотів іти — не змушували. Отож примусу не було, але скільки було випадків, коли учасники походу були в своїх рідних околицях, а проте не залишили своїх частин!

Що торкається тактики, то уникалося сутичок з великими ворожими частинами. З більших сутичок у першій фазі походу, то це було здобуття Гайсини, Голти, Ольвіополя, а пізніше, 17. 4. 20 р. міста Вознесенська. Вознесенськ був військовою базою 14-ї Совєтської Армії й докладний перебіг походу всю ту здобич, що дісталася в наші руки і яка, звичайно, не могла бути нами вповні використана і в більшості була просто знищена. Без здобуття Вознесенська було б неможливо успішно перевести другу й останню фазу походу: здобуття Крижополля, Тульчина і особливо сильно обороненого Валіярки, після чого останнім ударом прорваний був більшовицький фронт у районі Ямпіль—Масівка і дня 6. 5. 1920 р. Армія Зимового Походу з'єдналася з частинами ген. Удовиченка.

Політичне значення Зимового Походу в тому, що цим була проведена освідомлююча акція населення про уряд і армію та що цим захищався неперервність існування Уряду.

ДО ПИТАННЯ ПРО МЕТОДОЛОГІЮ І МЕТОДИКУ ВИКОРИСТАННЯ СОВЄТСЬКИХ ЕКОНОМІЧНИХ ДАНИХ

Доповідь проф. І. Л. Зампі на засіданні Економічної Секції УВАН

4 квітня 1952 року

На початку своєї доповіді доповідач сформулював завдання українських економістів на еміграції, які повинні ознайомити світ з економікою України, її природними ресурсами і станом народного господарства — сучасним, у минулому та в перспективі.

Як у минулому, в колишній царській Росії, так і сьогодні, під совєтами, дані про Україну то-чуть, завуальовані в загально-російських показниках. Потрібна кропітка робота, щоб вибрати економічні показники про Україну і подати їх окремо. Треба скласти бібліографію праць про економіку України, зокрема звернути увагу на праці, присвячені питанням московської економічної політики на Україні.

Окремим завданням економістів — вивчення досвіду та практики народного господарства в ЗСД та в інших вільних країнах світу, щоб використати цей досвід для опрацювання майбутньої організації народного господарства України.

Проф. Зампі підкреслює, що всі економічні дані, що публікуються в Совєтському Союзі, піддаються так, щоб цілі відповідати „генеральній лінії партії“. Коли ж випадково з'являються економічні дані „невідгидні“, то їх класифікують, як „вилазки ворогів народу“. Доповідач навів приклад Волобуєва, який був на фактичних даних показав, що Москва визнає Україну, як колонію. Такого він нагадав, як всеосязний перепис 1937 року був оголошений „шкідливим“, через те, що його дані були невідгидні радянському уряду.

Доповідач зауважив, що для використання опублікованих радянських даних треба знати специфіку радянської дійсності. Щоб виявити з цих даних дійсний стан справи, потрібна глибока перевірка та аналіз, зроблена „перекресно“, за всіма можливими джерелами. Треба пам'ятати, що як і оголошуються якісь дані, то тільки такі, що в вигідні для підтвердження постулату про перватву комуністичного господарювання над капіталістичним.

Далі проф. Зампі на ріді прикладів показав способи і форми використання економічних даних — наприклад дані про ціни, споживання цукру та інших продуктів. Він підкреслює, що грошові показники в умовах совєтської дійсності не є достатніми вимірниками економічного стану, особливо в частині товаробігу і постачання населення товарами. Щоб довідатися про фактичний стан необхідно показники товаробігу перерахувати на натуральні вимірники, отже, наприклад, постачання цукру показувати не в карбованцях, а в кілограмах, також текстилю в метрах тощо. Такі обрахунки, навіть приблизні, дадуть більш правдиву картину.

В дискусіях по доповіді виступали проф. Кабачук, Денисенко, Ржепецький, Косенко, Стець, які підкреслювали важливість вивчення радянської економіки, а особливо — важливість методу, про який говорив доповідач.

І. Д.

ОН ДАС НА ДИТЯЧИЙ ФОНД 4,744,000 ДОЛЯРИВ Об'єднані Нації, Н. Й. — Виконана Дирекція Дитячого Фонду при ООН затвердила видатки в сумі 4,744,000 доларів на допомогу дітям в різних країнах. П'янується збільшити ці видатки на суму 2,484,000 доларів. Совєтський представник В. А. Кривіцький був проти того, щоб з Дитячого Фонду призначити 50,000 доларів на протитуберкульозне щеплення дітей та на контролю над трахомою на Формозі. Свій протест Кривіцький мотивував тим, що китайський представник не репрезентує китайського народу.

фронт у районі Ямпіль—Масівка і дня 6. 5. 1920 р. Армія Зимового Походу з'єдналася з частинами ген. Удовиченка.

Політичне значення Зимового Походу в тому, що цим була проведена освідомлююча акція населення про уряд і армію та що цим захищався неперервність існування Уряду.

Присутній

Кожний свідомий українець, та кожна свідома українка, вважають своїм обов'язком стояти в рядах Українського Народного Союзу, щоб своїм членством збільшувати кадри ідейних українських працівників.

ВІДУКИ ДНЯ

КЛЮБОВИЙ ЯРМАРОК

— Що й не казати, але клуби не розвивалися. По-друге такий вам змушений прикладити в п'ятицю, що жити мені не годиться... Перепрошую, а ви?

— Як повітря і вода. Бо то, вважаєте, людина заїде до клубу, як до своєї другої хати.

— Правильно. І з людьми зустрінемося, і щось довідається, і саргожку одну-дві, як дуже вже зробок смокне...

— І в бридка, як якогось там іншого преферанса...

— Англії, а за ними й інші народи давно, так казати, зрозуміли вагу клубів. В нас, у Києві, був свого часу Український Клуб. Красота! Не одна там думка зродилася, а то й не одне діло оформилось.

— А в нас, у Львові, була, вважаєте, „Українська Бесіда“, довіз гаси театр піддержувала і загалом... А потім це „Молода Громада“.

В „Бесіді“ сходилися більше старі, а в „Молодій Громаді“ більше військові, а менше старі. Пізніше, то це мовіст „Клуб українських емігрантів“, що я не вважаю заборговані за емігрантів!..

— Залишимо цю справу. Ми про клуби в загальному. Ось візьмемо, наприклад, Нью-Йорк... Маємо тут Літературно-Мистецький Клуб. Що п'ятицю реферати, гас від-засу якісь імпрези, виставки образів...

— Вистави, не виставки! — Не знаю. В Каталозі бумо і так і сяк... Але не в тому різі. Клуб добру роботу робить.

— Слушно. Робота добра. І головне! Конге потрібна... Чув я, що тепер навіть локальні пошпирили. Кажуть, що багато платять...

— Шось понад 500 доларів. Бог один знає, як вони кінці з кінцями зв'язують.

— Власне. Наші люди люблять, коли щось існує, але не цікавляться, вважаєте, як воно існує.

— А ви, добродію, наскільки?

— Я... знаєте... на правду

це не розвивалися. По-друге такий вам змушений прикладити в п'ятицю, що жити мені не годиться... Перепрошую, а ви?

— В мене зовсім інша справа. Я, бачите, в суботу працюю, п'ятиця для мене звичайний день...

— То й ви ні!

— Власне, кажучи, хожу я найближчому гасі...

Таких розмов у нас на фунті (і то на старокрасіві!).

Хвалить люди Літературно-Мистецький Клуб, дивуються, як він ще досі існує, навіть гасом журяться його майбутнім, дехто з більш прихильних у п'ятицю загляне, але не впишеться, бо або це „не розвивалися“, або гекують, що з цього вийде. Навіть дивуються, як той Клуб може існувати.

Здається не знають, що всі ті, які дають реферати й беруть участь у клубових імпрезах — роблять це за зарплатою. Коли знають, то напевно не багаті, як голова зі шкідлих вискаків, що якось кінці пов'язати. А як і багаті, то може гекують, що то буде, як він, а з ним уся управа зі шкідлих повискаків!..

Щоб це не сталося улаштував Клуб „Літературно-Мистецький Ярмарок“. Відбудеться ця імпреза 4. травня в Вашингтон Ірвінг Гайскул, год. 7:30 вечір.

Ярмарок! З назви виглядає, що там будуть щось продавати, щось торгувати, щось заваляти.

Отже нічого з цього не буде, навіть колекти не робитимуть. А так собі виступлять наші відомі наші мистецькі слова, музики й танки, а все це за спасибі, а все це під акомпанімент запозвага — ред. Кедрина і під тремтіння за касовий успіх — проф. Литвиненка.

За мистецький успіх ругати виконавців, за касовий зарплату... я, в імені тих, що на початку фйлетону журилися клубом.

Галактіон Чинка

СТАВАЙТЕ ЧЛЕНАМИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, А ТИМ САМИМ І СПІВЛАСНИКАМИ ТРИНАДЦЯТИ МІЛЬЙОНОВОГО СОЮЗОВОГО МАЙНА!

ТОВАРИСТВО ВОЛИНЦІВ У НЬЮ-Йорку

В СУБОТУ, ДНЯ 3. ТРАВНЯ (МАЙ 3) 1952 Р.

о год. 7:30 вечір!

в залі Літературно-Мистецького Клубу (149 2nd AVENUE NEW YORK CITY)

ТОВАРИСЬКИЙ ВЕЧІР

Танці, співи, товариські розваги.

Запрошуємо Земляків, Симпатиків Товариства та Гостей.

Управа Т-ва „Волинь“.

УВАГА! New York, Newark, Jersey City. УВАГА!

Відділ 457 Українського Народного Союзу

— влаштує: —

В СУБОТУ, 10. ТРАВНЯ 1952 Р.

в залі Washington Irving High School, 16th St., Irving Place

КОНЦЕРТ

ПІАНІСТА

ВАДИМА КІПИ

В програму твори Бетговена („Анасоната“), Шопена, Косенка, Ліста („Угорська Рапсодія“) та інші.

Початок о год. 8 вечір! Ціна квитків 1 долар.

Чистий дохід з концерту призначено на Допомоговий Фонд. — Передпродаж квитків у „Сурмі“.

НОВА КНИЖКА \$3.50

„УКРАЇНА XX. СТОРІЧЧЯ“

написав проф. Clarence A. MANNING

„TWENTIETH CENTURY UKRAINE“

В англійській мові. — Сказано в ній найпоширенішу правду про Україну. Відкриває вона очі на бездоганно терпіння і першину героїзму українського народу в боротьбі за своє визволення.

Замовляти: "SVOBODA" BOX 346, JERSEY CITY 3, N. J.

УКРАЇНСЬКІ БАТЬКИ! УКРАЇНСЬКІ ВЧИТЕЛІ!

Використайте зимовий час для навчання Ваших дітей української мови і письма на основі

НОВОГО УКРАЇНСЬКОГО БУКВАРЯ-ЧИТАЛКИ

МОВО РІДНА!

Опрацьованого І. Корницьким

і рекомендованого д-ром К. Каслевським.

„БУКВАР-ЧИТАЛКА“ на своїх 192 сторінках має: 1) Посібник для учнів англо-мовних шкіл, за яким діти, що знають основи англійського письма, легко можуть засвоїти українську абетку; 2) Буквар; 3) Читалку. В текстах біля 200 рисунків і ілюстрацій!

ПОДРІБНИ ЦІНА \$2.00.

Замовлення прас з належністю просити слати на адресу:

"SVOBODA", P.O. Box 346, Jersey City 3, N. J.

УКРАЇНСЬКА ГРЕКО-КАТОЛИЧКА ПАРАФІЯ В НЬЮ-Йорку, Н. Дж.

— влаштує: —

В НЕДІЛЮ, 27. КВІТНЯ 1952 Р.

о год. 4-й пополудні

В УКРАЇНСЬКІЙ ЦЕНТРАЛІ, 180 WILLIAM STREET

ТРАДИЦІЙНЕ СПІЛІНЕ СВЯЧЕНЕ

Добріна програма з українськими гартіками.

Щиро запрошуємо всіх Парафіан і Гостей.

Імпресовий Комітет.

Передплатуйте недільне видання „Свободи“

Якщо Ви хочете мати повні цінні оповідання й інші літературні твори наших письменників, репродукції творів наших мистців, наукові статті наших учених, критичні оцінки нових видань, відомості про нові винаходи в царині техніки, розваговий матеріал тощо, передплатуйте наш тижневик, що виходить регулярно й безперервно від 2. березня цього року.

Українська молодь! Знайомся з рідною культурою через ваш тижневик!

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ ТАКІ:

На рік у ЗДА \$3.75 На рік у Канаді \$4.25

На пів року у ЗДА \$2.00 На пів року у Канаді \$2.25

Передплату надсилайте на адресу:

"SVOBODA", P.O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J., U.S.A.

